

קול אליהו

רכד) (דף ה' ע"א) **אמר** ר"ח בר אשי אמר רב תלביי חכם צריך שיהיה בו (גאוה) אחד משמנה בשמינית. יש לפרש כי יעקב אבינו ע"ה אמר קמנתי מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית את עבדך, ותלה החסד והאמת שקיבר מהש"ת על נפשו, ולכאורה קשה הא על פי מדת הענוה אין לו לתלות הגדולה בעצמו רק בזכות אברהם ויצחק, אלא למדנו מזה דהמוכות שמקבל האדם מהש"ת יש לו לתלות בעצמו כדי להקמין את עצמו כמו שאמר יעקב אבינו ע"ה קמנתי מכל החסדים והיינו אם ידבר האדם מהמוכות שכבר קיבל, אבל אם יבקש הצלה או טובה לקבל עתה או לעתיד לא יבקש בזכות עצמו שהרי שלמה המלך ע"ה לא נענה בזכות עצמו עד שאמר זכרה לחסדי דוד אבי וכן חזקיה המלך ע"ה כמבואר בגמרא, וזהו הכוונה ת"ח מותר לו להתנאות שמנה שבשמינית כי הפסוק קמנתי מכל החסדים וגו' הוא הפסוק השמיני שבפרשת וישלח שהיא פרשה השמינית שבתורה, להורות שעל אופן זה מותר להתנאה ולתלות בעצמו כמבואר:

חתם סופר

ת"ח צריך שיהא בו אחד משמונה בשמינית. י"ל דכתיב הרמז"ס כה"ל תשובה [פ"ד ה"ג] בשעה שמוכיח ברבים יש לו לדבר עמכם קשות, וכמ"ש דהע"ה [דכו"א כ"א ז'] שמעוני אחי ועמי, ושעת התוכחה הוא שעה אחת ביום השבת, ולאותה שעה הוא השמיני בשמינית, כי ח' שעות בכל יום לעסוק בתורה, ושבעה ימים בשבוע, ושבעה שעות פעמים ח' שעות, נמלא דשעה שדורש זה הו"ל השמיני מן השמינית, ואז מותר להשתרר על הליצור לשם שמים כו).

ספר הגן ליום שלשה עשר

הָאָר"י זְכוֹרוֹנוֹ לְבָרְכָהּ. וּבִתְחִלָּה אֶזְכֵּיר מֵהַ שְׁשָׁמְעֵתִי מִפִּי הַגָּאוֹן הַגָּדוֹל מֵהוֹר"ר אַבְרָהָם בְּרוּדָא זְכוֹרוֹנוֹ לְבָרְכָהּ שֶׁהָיָה רֹאשׁ יְשִׁיבָה דְקַהֲלַת קֹדֶשׁ פְּרָאג, עַל מֵה דְאִיתָא בְּגִמְרָא: כָּל הַמְתַּגָּאָה מְבִיא חֲמָה לְעוֹלָם. וְהַקְּשָׁה מֵאִי מִדָּה כְּנֻגָד מִדָּה הוּא זֶה. וְתַרְץ הַגָּאוֹן זְכוֹרוֹנוֹ לְבָרְכָהּ דְאִיתָא בְּגִמְרָא דְסוּטָה [דף ה]: אָמַר רַב תַּלְמִיד חָכָם צָרִיף שְׂיֵהָא בּוֹ אֶחָד מִשְׁמִינֵית שְׁבַשְׁמִינֵית, אָמַר רַב נַחֲמָן בְּרִי יֶצְחָק לֹא מִיָּנִיָּה וְלֹא מִקְצָתִיָּה דְכְּתִיב: תּוֹעֵבֶת ה' כָּל גְּבִיָּה לֵב. וּפְרָשׁוּ הַמְּפָרְשִׁים דְּפְלוּגְתֵיהוּ הוּא בְּפִרוּשׁ תִּבְת "כָּל". רַב סָבַר "כָּל גְּבִיָּה לֵב" לְשׁוֹן כָּלוּ, כָּלוּמַר כָּלוּ אָסוּר אֲבָל מִקְצַת מִתָּר. וְרַב נַחֲמָן בְּרִי יֶצְחָק מְפָרֵשׁ "כָּל" אֲפְלוּ כָּל דְהוּ אָסוּר. וְצָרִיכִין אָנוּ לוֹמַר כְּמוֹ דְּפְלִיגֵי הֵבָא כְּפִי פְלִיגֵי בְּמֵלֶת "כָּל חֲמָתוֹ", וְיִיבֹן כָּל הַמְתַּגָּאָה. וְאִם כֵּן מְפָרֵשׁ "כָּל חֲמָתוֹ" שְׁדוּקָא כָּל הַחֲמָה לֹא יַעִיר אֲבָל מִקְצַת יַעִיר חַס וְשְׁלוֹם. אִם כֵּן הוּא מְבִיא חֲמָה לְעוֹלָם, עַד כָּאֵן דְּבָרֵי פִי חָכָם חֵן וְשִׁפְתוֹתָיו דּוֹבְבוֹת בְּקָבֶר.

